

Lausunto

03.04.2020

Asia: VN/2005/2020

Esittävän taiteen valtionosuusjärjestelmän uudistaminen

Lain soveltamisalan laajentaminen (1 §)

Valitse sopivin

Kannatan muutettuna

Muutosehdotus tai muu kommentti

Laki laajentaa esittävän taiteen käsitteen koskemaan kaikkia mahdollisia elävää aika-tilaista esitystoimintaa. Jos on tarpeen mainita tiettyjä lajityyppejä, niin sitten tulisi systemaattisuuden vuoksi korvata näyttämötaide-käsite teatteritaide-käsitteellä. Perinteisesti näyttämötaide on yläkäsitteenä pitänyt sisällään muita lajityyppejä. Muutosehdotus: Esittävällä taiteella tarkoitetaan tässä laissa yleisölle suunnattua teatteri-, sirkus- ja tanssitaiteen, musiikin ja muuta elävää taiteellista esitystoimintaa, joka tapahtuu ajassa ja tilassa.

Käsitteistöä tulee myös tarkentaa ruotsinkielisen lakiesityksen osalta.

Muut huomiot ja kommentit (koska kohta ei toiminut, toimitettu myös meilitse)

Lakiehdotus muuttaa nykyistä järjestelmää melko vähän. Hyvää laissa on tietty pitkäjänteisyys ja sen tavoite uusien toimijoiden nostamisesta rahoituksen piiriin. Se ei kuitenkaan ole realistista, koska nykyinen tai jo kehyksessä oleva rahoitus ei riittävästi mahdollista uusien toimijoiden ottamista rahoituksen piiriin. Vuodesta 2012 lähtien leikkauksia on tehty 20 miljoonaa ja nyt on luvassa lisärahaa 10 miljoonaa. Rahoitusta tulee lisätä merkittävästi.

Teatterit ovat kohdistaneet säästöt taiteilijoihin, erityisesti näyttelijöihin. Ehdotamme, että lakiin kirjataan joko taiteilijahenkilötyövuosi tai vaihtoehtoisesti henkilötyövuosimäärän jakamisessa painotetaan niitä toimintayksiköitä, jotka ovat kokoonsa nähden palkanneet tai suunnittelevat/sitoutuvat palkkaamaan eniten taiteilijoita.

Lain tavoite (2 §)

Valitse sopivin

Kannatan

Muutosehdotus tai muu kommentti

-

Valtionosuuden tavoite (3 §)

Valitse sopivin

Kannatan

Muutosehdotus tai muu kommentti

On tärkeätä, että laki korostaa esittävän taiteen monimuotoisuutta ja kulttuurista moninaisuutta nimenomaan taiteellisista lähtökohdista ja valtakunnallisen ja alueellisen saatavuutta ja saavutettavuutta eri väestöryhmille.

Valtionosuuden saamisen edellytykset (4 §)

Valitse sopivin

Kannatan muutettuna

Muutosehdotus tai muu kommentti

Pykälässä tai sen perusteluissa ei edellytetä tai mainita taiteellista osaamista tai koulutusta.

Ehdotamme muutoksena vähintään seuraavaa:

4) toimintayksiköllä on riittävä määrä taiteellista ja muuta alan ammatillista henkilöstöä

Taiteellisen toiminnan ja ammattimaisuuden yhtenä takeena olisi Näyttelijäliiton ehdottama korotettu taiteilijahenkilötyövuosi. Sillä kannustettaisiin teattereita palkkaamaan nimenomaan taiteilijoita. Nykyinen lainsäädäntö ei kannusta palkkaamaan taiteilijoita. Teatterit ovat kohdistaneet säästöt taiteilijoihin, erityisesti näyttelijöihin.

Valtionosuuden myöntäminen toistaiseksi tai määräajaksi (5§)

Valitse sopivin

Kannatan muutettuna

Muutosehdotus tai muu kommentti

Pykälän tavoitteena olevat ajatukset ovat hyviä: toisaalta pitkäjänteisyys ja toisaalta uusien toimijoiden mahdollisuus päästä mukaan. Onko kolmen vuoden "eteiskammio" ja kolmen vuoden välein tapahtuva uusien toimijoiden mahdollinen sisäänotto liian kankea, koska rahoitus perustuu

lähtökohtaisesti valtion vuosibudjettiin. Uusien toimijoiden lisärahoitus pitäisi varmistaa kehyksessä ja niiden pitäisi olla hakukunnossa juuri oikeana kalenterivuonna. Pystyykö harkinnanvarainen tukijärjestelmä syöttämään oikea-aikaisesti mahdollisia uusia ”nousijoita”.

Uusien toimijoiden pääsy järjestelmään riippuu rahoituksen kehityksestä. Esittävän taiteen rahoitukseen on tehty vuoden 2012 jälkeen 20 miljoonan leikkaukset. Nyt rahoitusta ollaan lisäämässä 10 miljoonaa. Jotta uusia toimijoita voidaan ottaa mukaan, rahoitusta tulee lisätä.

Valtionosuuden perusteeksi vahvistettavan henkilötyövuosien määrän määräytymisen perusteet (6 §)

Valitse sopivin

Kannatan muutettuna

Muutosehdotus tai muu kommentti

Ensisijaisesti ehdotamme korotettua taiteilijahenkilötyövuotta kirjattavaksi lakiin esittävän taiteen edistämisestä tai rahoituslakiin. Se olisi taiteellisen toiminnan laadun takeena ja sillä kannustettaisiin teattereita palkkaamaan nimenomaan taiteilijoita. Nykyinen lainsäädäntö ei kannusta palkkaamaan taiteilijoita. Teatterit ovat kohdistaneet säästöt taiteilijoihin, erityisesti näyttelijöihin.

Toissijaisesti ehdotamme, että henkilötyövuosia eri toimintayksiköihin kohdistettaessa harkinnassa painotettaisiin edellisen kolmen vuoden aikana toimintayksisössä toteutuneita taiteilijahenkilötyövuosia JA lisäksi kuuden/kolmen vuoden suunnitelmassa arvioituja taiteilijahenkilötyövuosia. Ne toimintayksiköt joilla on kokoonsa nähden ollut tai jotka suunnitelmassaan sitoutuvat lisäämään taiteilijoiden määrää olisivat toimintayksiköiden välisessä arvioinnissa vahvemmassa asemassa henkilötyövuosia jaettaessa. Tällä kannustettaisiin nykyistä lainsäädäntöä paremmin toimintayksiköitä palkkaamaan taiteilijoita.

Tämä tulisi kirjata suoraan pykälään tai vähintään perusteluihin toimeenpanoa sitovasti.

Korotetun valtionosuusprosentin määräytymisen perusteet (6 §)

Valitse sopivin

Kannatan muutettuna

Muutosehdotus tai muu kommentti

Pykälän suhde 7§:ssä mainittuun rahoitussuunnitelmaan jää epäselväksi. Vaikuttaa siltä, että korotetut henkilötyövuodet voi huomioida vain kuuden (tai kolmen) vuoden suunnitelmassa, eikä

esim. teatteri voi joustavasti kehittää ja muuttaa toimintaansa tuona aikana, ainoastaan supistaa sitä. Olisi hyvä, jos lainsäädäntö mahdollistaisi joustavasti muutokset myös kuusivuotiskauden aikana siten, että toimintaa voidaan kehittää. Teatteri voisi esimerkiksi aloittaa tai laajentaa jo olemassa olevaa kiertuetoiminnan kuusivuotiskauden aikana siten, että se täyttäisi korotetun valtionosuusprosentin edellytykset.

Muita erityisiä kulttuuripoliittisia syitä olisi hyvä käsitellä toimeenpanossa laajasti, jotta erityisesti uudet toimijat voivat kehittää toimintaansa. Pelkästään edellisen kolmen vuoden tarkastelu johtaisi siihen, ettei omaa toimintaa pysty kehittämään.

Rahoituspäätösten tulee olla julkisia ja selkeästi perusteltuja, jotta alan toimijat ymmärtävät, miten kunkin toimijan rahoitus on päätetty ja mitä laskentatapaa niissä on käytetty. Varsinkin kun lakiin tulee niin monia erilaisia kerrostumia.

Svenska Teatern ja Tampereen Työväen Teatteri –nimisten teattereiden rahoitusasema (6§)

Valitse sopivin

Kannatan

Muutosehdotus tai muu kommentti

-

Määräajoin laadittava toimintayksikön rahoitusta koskeva suunnitelma (7 §)

Valitse sopivin

Kannatan muutettuna

Muutosehdotus tai muu kommentti

Toiminnan pitkäjänteisen suunnittelun ja kestävyuden näkökulmasta on hyvä, että henkilötyövuodet arvioidaan aina kuuden tai kolmen vuoden määräajaksi, jolloin satunnainen kausivaihtelu ei tuo muutoksia.

Pykälässä on toiminnan supistumisesta johtuvia perusteita henkilötyövuosimäärän pienenemiseen, mutta missään ei todeta, että henkilötyövuosimäärä voisi kuusivuotiskaudella myös kasvaa. Jotta lainsäädäntö toimisi joustavasti myös silloin, kun olennainen muutos on toiminnan kasvaminen ja siitä johtuva henkilötyövuosien määrän lisääminen, se olisi tarpeen mainita. Tällainen tilanne tulisi kyseeseen esim. silloin, kun toimintayksikköön liitetään joku toinen toimintayksikkö, kuten teatterikentällä on aina silloin tällöin käynyt. Tämä olisi hyvä mahdollistaa myös jatkossa.

Hakeminen valtiosuuden piiriin (8 §)

Valitse sopivin

Kannatan muutettuna

Muutosehdotus tai muu kommentti

Pykälän tavoitteena olevat ajatukset ovat hyviä: toisaalta pitkäjänteisyys ja toisaalta uusien toimijoiden mahdollisuus päästä mukaan. Onko kolmen vuoden ”eteiskammio” ja kolmen vuoden välein tapahtuva uusien toimijoiden mahdollinen sisäänotto liian kankea, koska rahoitus perustuu lähtökohtaisesti valtion vuosibudjettiin. Uusien toimijoiden lisärahoitus pitäisi varmistaa kehyksessä ja niiden pitäisi olla hakukunnossa juuri oikeana kalenterivuonna. Pystyykö harkinnanvarainen tukijärjestelmä syöttämään oikea-aikaisesti mahdollisia uusia ”nousijoita”.

Uusien toimijoiden pääsy järjestelmään riippuu rahoituksen kehityksestä. Esittävän taiteen vosto- rahoitukseen on tehty vuoden 2012 jälkeen 20 miljoonan leikkaukset. Nyt rahoitusta ollaan lisäämässä 10 miljoonaa. Jotta uusia toimijoita voidaan ottaa mukaan, rahoitusta tulee merkittävästi lisätä.

Määräajoin tehtävä valtiosuuden edellytysten täyttymisen arviointi (8 §)

Valitse sopivin

Kannatan muutettuna

Muutosehdotus tai muu kommentti

Arvioitavat kriteerit ovat lähinnä toiminnallisia ja määrällisiä (4§ ja 5.2§). Olisi hyvä, jos arvioinnissa huomioitaisiin lisäksi taiteellinen toiminta edes siitä näkökulmasta, että miten taiteilijoiden määrä on toimintayksikössä kehittynyt.

Lisäksi olisi hyvä yhdenmukaistaa arviointikriteereitä harkinnanvaraista tukea saavien arvioinnin kanssa. Pienemmiltä toimijoilta edellytetään nykyisin huomattavasti tarkempaa oman toiminnan selvittämistä.

Arviointia kehittämällä voitaisiin myös ohjata toimintayksiköitä huomioimaan esim. työelämän etiikkaa.

Valtiosuusprosentit 37 ja 60 (rahoituslaki 22 §)

Valitse sopivin

Kannatan

Muutosehdotus tai muu kommentti

Rahoituspäätöksien tulee olla julkisia ja ne pitää perustella ja avata selkeästi.

Esittävien taiteiden yksikköhinnat (rahoituslaki 35 §)

Valitse sopivin

Kannatan

Muutosehdotus tai muu kommentti

Rahoituspäätöksien tulee olla julkisia ja ne pitää perustella ja avata selkeästi.

Ehdotamme korotettua taiteilijahenkilötyövuotta kirjattavaksi lakiin esittävän taiteen edistämisestä tai rahoituslakiin.

Kuusikko Elina
Suomen Näyttelijäliitto - Finlands Skådespelarförbund ry.